

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑

เรื่อง

ฉันทลักษณ์ กาพย์ยานี ๑๑

ผู้สอน ครุณิสาชล รุ่งเนย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ฉันทลักษณ์

ภาพย่น ๑๑

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับฉันทลักษณ์ของกาพย์ยานี ๑๑
๒. อธิบายฉันทลักษณ์ของกาพย์ยานี ๑๑ ได้
๓. เขียนแผนผังของฉันทลักษณ์คำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี ๑๑ ได้

อ่านคำประพันธ์ จากหนังสือเรียนภาษาไทย

นักเรียนอ่านออกเสียงคำประพันธ์
จากเรื่อง **ภาพย์พระไชยสุริยา** จากหนังสือเรียน
วรรณคดีวิจักษ์ หน้า ๘๑ เป็นทำนองเสนาะ
จำนวน ๔ บท ตั้งแต่บท

"สระตุสระจะขอไหว้ จนถึง อยู่บุรีไม่มีภัย"

อ่านคำประพันธ์ จากหนังสือเรียนภาษาไทย

นักเรียนสังเกตลักษณะคำประพันธ์ที่อ่าน
ทำนองเสนาะแล้วร่วมกันวิเคราะห์ว่าเป็น
ลักษณะคำประพันธ์ประเภทใดและมีลักษณะ
ที่แตกต่างจากกลอนสุภาพอย่างไร

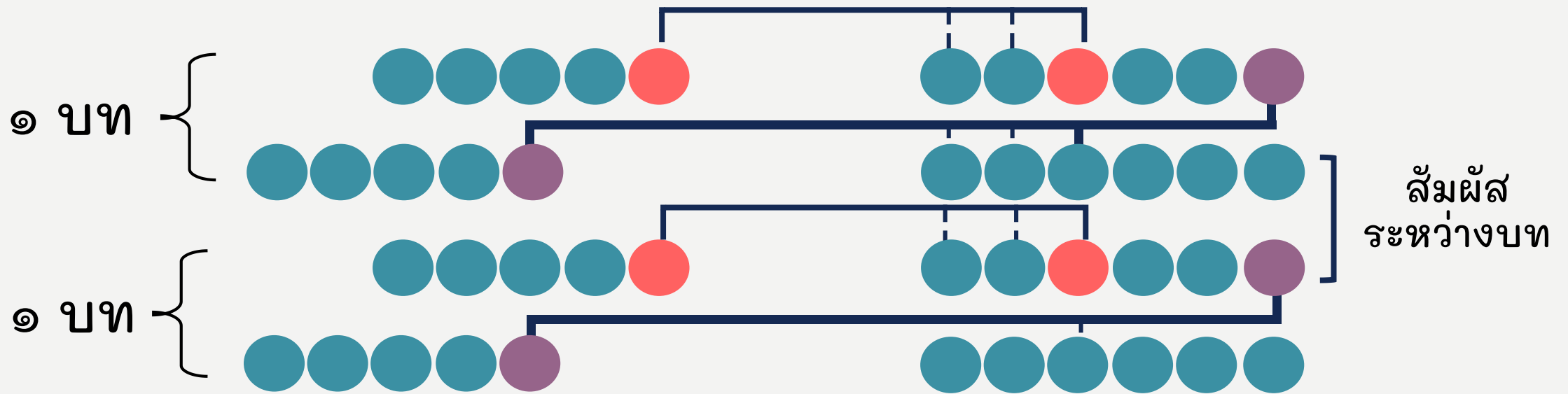
ศึกษาลักษณะคำประพันธ์

กาพย์ยานี เป็นคำประพันธ์ไทยประเภทกาพย์ที่กวีนิยม
แต่งมาก ปรากฏการแต่งตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา
มีทั้งแต่งสลับกับคำประพันธ์ประเภทอื่นและแต่งเพียงลำพัง
กาพย์ยานี บทหนึ่ง มีสองบาท บาทละ ๑๑ คำ
คนทั่วไปจึงนิยมเรียกว่า **กาพย์ยานี ๑๑**

ศึกษาลักษณะคำประพันธ์

แผนผังภาพยยานี้

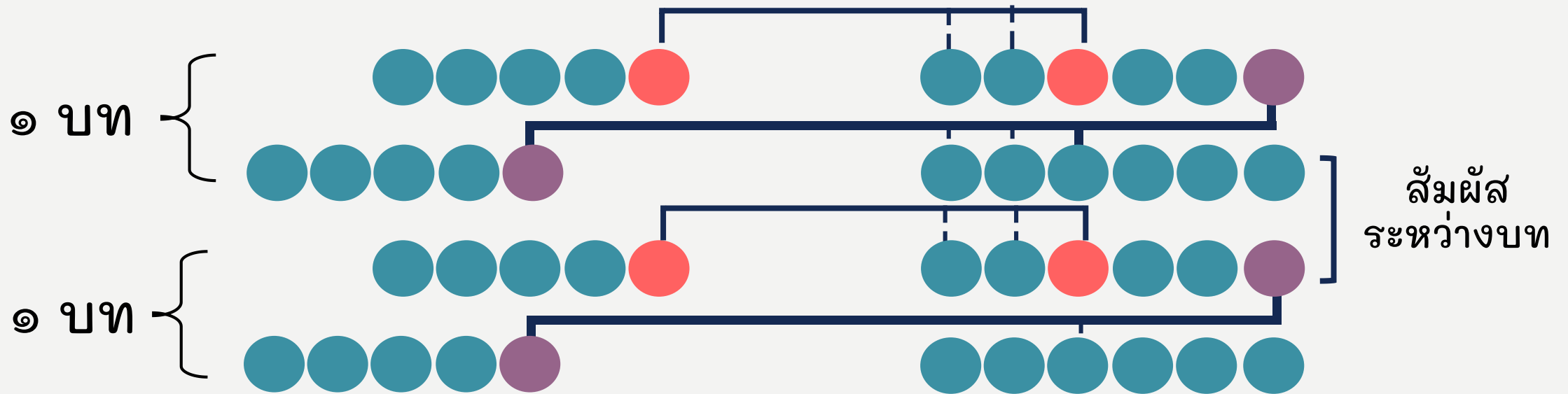

ศึกษาลักษณะคำประพันธ์

การส่งสัมผัส

แผนผังภาพยยานี้

ศึกษาลักษณะคำประพันธ์

คณะภพยยานี ๑๑

ภพยยานี ๑ บท มี ๒ บาท

บาทหนึ่ง มี ๒ วรรค วรรคหน้ามี ๕ คำ

วรรคหลังมี ๖ คำ รวมเป็น ๑๑ คำ

ศึกษาลักษณะคำประพันธ์

คำสัมผัสในคำประพันธ์

การแต่งคำประพันธ์จะมีลักษณะเฉพาะคือ การส่งสัมผัส
ซึ่งมีการส่งสัมผัสแบ่งเป็น ๒ ชนิด ได้แก่

๑. สัมผัสใน
๒. สัมผัสนอก

ศึกษาลักษณะคำประพันธ์

สัมผัสใน เป็นสัมผัสที่ไม่บังคับเพียงแต่เป็นสัมผัสที่เพิ่มความไพเราะและแสดงถึงความสามารถของผู้แต่ง โดยแบ่งแยกสัมผัสในออกเป็น ๒ ชนิดคือ **สัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ**

สัมผัสนอก เป็นสัมผัสบังคับ โดยแบ่งย่อยออกเป็นสัมผัสระหว่างวรรคและสัมผัสระหว่างบท โดย**สัมผัสนอกนั้นต้องเป็นสัมผัสสระเท่านั้น**

ศึกษาลักษณะคำประพันธ์

สัมผัสพยัญชนะ คือคำสัมผัสในคำประพันธ์ที่อยู่ในวรรคเดียวกัน
ที่มีเสียงพยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน อาจเรียกว่า **“สัมผัสอักษร”**
ตัวอย่างเช่น

คำเข้าเฝ้าสีชอ
โลโกพาให้บ้ำใจ

อยู่บุรีไม่มีภัย
น้องแต่ไพร่ใส่ช้อคา

ไพร่ฟ้าประชาชี
ว่าโง่งงแต่าปุปลา

ศึกษาลักษณะคำประพันธ์

สัมผัสสระ คือคำสัมผัสในวรรค สัมผัสระหว่างวรรคหรือสัมผัสระหว่างบท ที่มีเสียงสระเสียงเดียวกันและอยู่ในมาตราตัวสะกดเดียวกันด้วย ตัวอย่างเช่น

บ้านช่องคลองเล็กใหญ่

ปลุกเพื่อนเตือนตะโกน

พินพาทย์ระนาดษ์อง

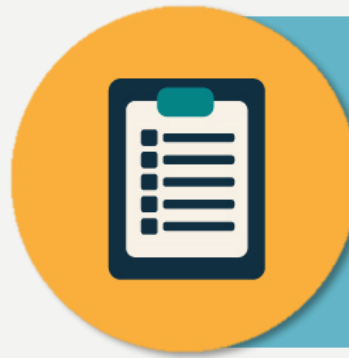
ระฆังดังวังเวง

บ้างตื่นไฟตกใจโจน

ลูกไล่ดเอนดอนกันเอง

ตะโพนกลองร้องเป็นเพลง

โห่งงห่างเห่งเก่งก่างดัง

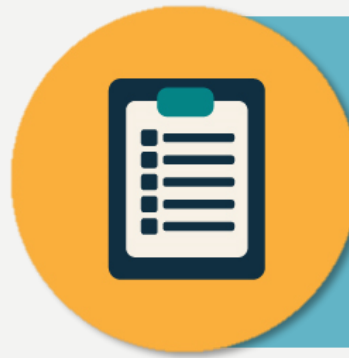

ใบงาน

เรื่อง ฉันทลักษณ์กาพย์ยานี ๑๑

ตอนที่ ๑ จงเติมคำลงในช่องว่างต่อไปนี้ (๑๐ คะแนน)

๑. กาพย์ยานี ๑๑ จำนวน ๑ บท มี___บาท
๒. กาพย์ยานี ๑๑ จำนวน ๑ บาท มี_____วรรค
๓. กาพย์ยานี ๑๑ แบ่งออกเป็นวรรค___จำนวน___คำ และวรรค___จำนวน___คำ
๔. คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ ส่งสัมผัสไปยังคำที่___ของวรรคที่ ๒
๕. คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่___
๖. คำสัมผัสระหว่างบทนั้นให้คำสุดท้ายของวรรคที่___ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่___ของบทถัดไป

ใบงาน

เรื่อง ฉันทลักษณ์กาพย์ยานี ๑๑

ตอนที่ ๒ จงโยงเส้นสัมผัสฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี ๑๑

○○○○○

○○○○○○○

○○○○○

○○○○○○○

○○○○○

○○○○○○○

○○○○○

○○○○○○○

นักเรียนร่วมกันสรุปความคิด
รวบยอดเกี่ยวกับ **ฉันทลักษณ์**
ของ คำประพันธ์ประเภท
กาพย์ยานี ๑๑